

Van de redactie...

Na een lange voorbereiding en wat wisselingen van de samenstelling van onze lustrumcommissie is het dan bijna zover. Ons 15 jarig lustrum vindt plaats op 31 oktober in Utrecht en is georganiseerd rondom het spannende thema communicatie. Lees er meer over verderop in deze nieuwsbrief. Mocht je je nog niet hebben aangemeld, dat kan nog steeds via onze website www.tropischebossen.nl.

In aansluiting op dit thema hebben we voor dit nummer een unieke inzending ontvangen van biologe Esther van Vliet, die voor brugklasleerlingen een lespakket heeft ontwikkeld over natuurvernieuwing en -bescherming buiten de Europese grenzen. Ze is hiervoor afgereisd naar het schitterende regenwoud van Trésor in Frans Guiana. Maar we beginnen in deze nieuwsbrief uiteraard met een terugblik op het seminar in de serie 'Are we on the Right Track' van 17 september, waarin dit jaar uitvoerig werd stilgestaan bij het nut en de noodzaak van de landschapsbenadering.

Tenslotte nog een korte mededeling: wij zijn verheugd dat ons bestuur afgelopen maand is uitgebreid met Nico Smith en dat Dorith Vermunt de secretaristaken wil overnemen van Charlotte Floors, die helaas het bestuur gaat verlaten. Het gehele bestuur bestaat nu uit Caspar Verwer (vz), Dorith Vermunt (s), Bernd Slesazeck (pm), Chris Geerling, Marijke van Kuijk, Quirine Hakkaart, Peter Zomer, Lieke Guinée, Wim Ellenbroek en Nico Smith.

Veel leesplezier!

Nut en noodzaak van de landschapsbenadering

Verslag 'Are we on the right track' seminar

Op 17 september werd in congres centrum het Hof van Wageningen het seminar "Unravelling the Landscape approach – Are we on the right track" gehouden. Dit inmiddels 8e seminar in de serie werd georganiseerd door Tropenbos International, Wageningen-UR, ILEIA, Universiteit Utrecht, het ministerie van Economische Zaken, DGIS en de VTB. Vier sprekers, drie panelleden en 225 deelnemers bogen zich, onder voorzitterschap van voormalig OS minister Agnes van Ardenne over de vraag wat de landschap benadering omvat en hoe deze nuttig ingezet kan worden voor mens en planeet. Landschap werd op het seminar gedefinieerd als "een gebied zoals ervaren door mensen, resultaat van actie en interactie van natuur en/of menselijke factoren". Inhe-

rent daaraan is dat iedereen het anders ervaart, op basis van culturele, economische, sociale of ecologische motieven. Door toenemende bevolkingsdruk neemt ook de druk op landschappen toe. Er is een groeiend aantal landclaims om te kunnen voorzien in zaken als voedselveiligheid, klimaat-beheersing, levensonderhoud en natuurbehoud. Het wordt steeds urgenter om het landschap duurzaam te beheren en die urgentie wordt in toenemende mate gevoeld door beleidsma-kers, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

De theorie

De landschapsbenadering biedt volgens Jeff Campbell van de FAO een alternatief voor "smalle" sectorale benaderingen. We moeten streven naar een holistische en geïntegreerde aanpak waarin we de vele functies van het landschap waarderen, lokale landgebruikers betrekken bij het identificeren, oplossen en monitoren van problemen en oog hebben voor schaal, van lokaal tot nationaal en zelfs globaal.

"We moeten streven naar een holistische en geïntegreerde aanpak"

Jeff Campbell, FAO

Wetenschappelijk adviseur van het ICRAF, Meine van Noordwijk, wijst erop dat de scheiding van bos en landbouw kunstmatig is. In werkelijkheid komen beide systemen als mozaïek in een landschap voor, en dat zou in beleid en praktijk erkend moeten worden. Volgens Edith van Walsum (ILEIA) is daarnaast het betrekken van boeren en lokale landeigenaren van strategisch belang, of ze nu een positief of negatief effect hebben op het landschap. Daar zijn training en overlegstructuren voor nodig. Het is van belang de mensen te mobiliseren om hun belangen te verdedigen.

De praktijk

Ondanks de goede ideeën zijn er in de praktijk verschillende problemen. Volgens René Boot (Tropenbos International) is het niet duidelijk hoe en voor wie het succes van de landschapsbenadering gemeten moet worden, zodat onduidelijk is wat wel of niet werkt en wat er bereikt wordt. James Reed (CIFOR) voegt toe dat het meeste onderzoek te kleinschalig en van te korte duur is, waardoor van serieuze evaluatie geen sprake is. Volgens Ingrid Duchhart (Wageningen Universiteit) valt er nog veel te leren van de schat aan uitgevoerde projecten waarbij een landschapsbenadering is toegepast. Duidelijk is in ieder geval dat er wel dringend iets gedaan moet worden omdat mensen uit de landschappen aan het vertrekken zijn.

Column: Buffels, kraanvogels en waterplanten...

Door: Charlotte Floors

In mijn werk ben ik dagelijks bezig met de relatie tussen rampenrisico, klimaatverandering en ecosystemen. Er is steeds meer besef dat rampen ontstaan door verschillende oorzaken, waaronder de degradatie van ecosystemen. Daardoor wint de landschapsbenadering terrein. Het valt me op dat de relatie tussen de mens en ecosystemen in het landschap niet altijd zichtbaar is, net zo min als de afwegingen die gemaakt worden als het om het beheer en veranderingen van landschappen gaat. Tegelijkertijd blijkt dit cruciaal in de vorming van een landschap. Zo hoorde ik bijvoorbeeld eens een verhaal tijdens een workshop over de interactie tussen kraanvogels, waterplanten en buffels in een nationaal park in India. In het bewuste gebied in India leefden waterbuffel, kraanvogel en een lokale waterplant in een soort symbiose samen.

De buffel begraasde de planten, waardoor de kraanvogels makkelijk bij de wortels konden komen, die voor hen één van de belangrijkste bronnen van voedsel vormden. Er kwam echter een nieuwe wet, waardoor de lokale bewoners de buffels niet meer in het nationaal park mochten laten grazen. Terwijl de wet poogde vogelsoorten zoals de kraanvogel te beschermen, werd een tegenovergesteld effect bereikt. Het gebied groeide vol met de bewuste plant, waardoor de kraanvogels de wortels niet goed meer konden bereiken en de populatie daardoor sterk in aantal afnam. De lokale bevolking moest bovendien een alternatief begrazingsgebied voor de buffels zoeken. Wat de lokale bevolking allang wist, werd bevestigd in een meerjarige en peperdure studie. Er was een verband tussen de waterbuffels, kraanvogels en waterplanten. Uiteindelijk werd een oplossing gezocht om het 'conflict' tussen lokale bewoners en autoriteiten op te lossen.

Uit bovenstaand voorbeeld blijkt dat het verband tussen mens en hun omgeving niet altijd begrepen of onderzocht wordt. Ook werd in dit geval de rol en kennis van de lokale bevolking onderschat en ondergewaardeerd.

In het jaarlijkse 'Are We On The Right Track' seminar werd duidelijk dat dit nog steeds vaak gebeurt. Terwijl de lokale bevolking vaak cruciale kennis heeft over hoe een landschap ontstaan en gevormd is. De vraag is vaak of hun mening wordt meegenomen, of hun manier van leven op waarde wordt geschat en wie uiteindelijk besluiten neemt die hen betreffen. Ik vraag me af of een landschapsbenadering veel zal veranderen in die praktijk, waarbij belangenafweging en de daarop volgende besluiten een grote rol spelen. Inzicht in de afwegingen wordt misschien duidelijker, maar voor mij blijft de vraag onbeantwoord wie ze uiteindelijk maakt en op grond waarvan.

"Er valt nog veel te leren van de schat aan uitgevoerde projecten"

Ingrid Duchhart, Wageningen Universiteit

Leerlingen verder laten denken dan hun eigen achtertuin

Door: Esther van Vliet, MSc Environmental Biology*

Zijn we goed op weg?

Volgens Koen Kusters, schrijver voor Wereld in Woorden, wel, omdat er meer besef is van wat er moet gebeuren. Tegelijkertijd moeten de principes achter de landschapsbenadering echter wel meer geoperationaliseerd worden en is er ook behoefte aan opschaling. We moeten leren om successen van deze benadering te monitoren en in de gaten houden dat de landschapsbenadering geen doel op zichzelf is.

Ondanks dat sommige toehoorders weinig nieuws meenden te horen en een gebrek aan concrete beleidsopties constateerden werd voor anderen de materie toch iets duidelijker. "Unravelling" bleek in dit opzicht echter toch wat optimistisch ingeschat. ■ **Redactie i.s.m. Roderick Zagt en Nick Pasiecznik**

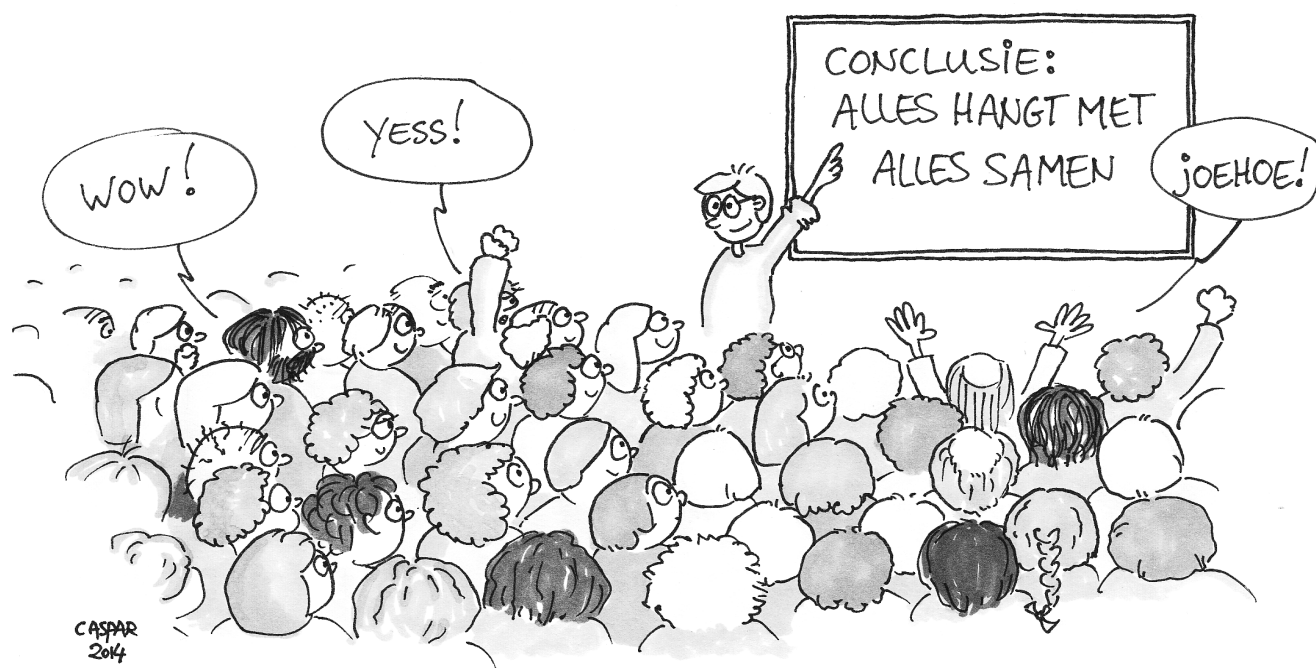
Een uitgebreid verslag van het seminar verschijnt binnenkort op de website van de VTB. Voor meer informatie kunt u terecht bij Herman Savenije (email: herman.savenije@tropenbos.org).

Nederlandse kinderen weten hoe ze de natuur moeten sparen: afval moet je scheiden, wind- en zonne-energie zijn de toekomst en bomen moet je laten groeien, niet kappen. Dit lijken de juiste ingrediënten voor het opleiden van kinderen tot natuurbewuste wereldburgers. Toch?

Na enig doorvragen blijkt dat brugklasleerlingen eigenlijk alleen een idee hebben van hoe men de natuur spaart in Nederland. De toch al moeilijke begrippen 'duurzaamheid' en 'natuurbescherming' worden in het basis- en voorgezet onderwijs uitgelegd vrijwel geheel aan de hand van Nederlandse voorbeelden. Verouderde schoolmethodes en werkdruk maken het leraren moeilijk om goede voorbeelden te vinden die passen bij duurzaamheid en natuurbescherming. In opdracht van Stichting Trésor heb ik ter invulling van mijn masterstage een lespakket ontworpen voor de brugklas. In vier biologie lessen verdiepen leerlingen zich in natuurverwoesting én bescherming buiten de Nederlandse en Europese grenzen. Er wordt aandacht besteed aan het kappen van tro-

OVEREENSTEMMING OP SEMINAR OVER LANDSCHAPSBENADERING...

pische bossen, daarnaast wordt benadrukt wat leerlingen zelf kunnen doen, zoals duurzame producten gebruiken. Verhalen over de verdwijning van tropische bossen kunnen slechts kort de aandacht van leerlingen vangen. Ze liggen immers ver van hun belevingswereld.

**"Verhalen over het
verdwijnen van tropische
bossen kunnen slechts
kort de aandacht van
leerlingen vangen."**

Om deze reden is bedacht om een korte, educatieve film te maken in het tropisch reservaat van Stichting Trésor, in Frans-Guyana. Met financiële steun van meerdere fondsen en adviezen van experts, heb ik een script geschreven en ben ik afgereisd naar Cayenne, Frans-Guyana. In tweeënhalve week heb ik samen met een cameraman en de beheerders van het reservaat de film opgenomen en gemonteerd. Deze film beschrijft het leven van vijf brugklasleerlingen die in een dorp wonen dat is omgeven door regenwoud. De leerlingen laten hun school zien, hun huis en gaan op excursie naar het reservaat van Stichting Trésor.

Omdat de film draait om de leerlingen, sluit het goed aan bij de belevingswereld van Nederlandse brugklasleerlingen.

Sinds enkele weken is de lessenserie met de film gepubliceerd en gratis opvraagbaar voor docenten in het (voortgezet) onderwijs.

Vijko Lukkien, oprichter van Stichting Trésor bood me de stage aan nadat ik al enige tijd vrijwilliger was bij de stichting. In deze stage kon ik mijn passie voor onderwijs en de tropen op een bijzondere manier combineren. Met dit project kon ik naast alle negatieve berichten over de tropen ook de positieve kanten belichten. Niemand kon dit beter vertellen dan de kinderen in de tropen zelf.

Ik hoop dat deze lessenserie Nederlandse leerlingen laat beseffen dat natuurbescherming in de tropen geen ver-van-mijn-bed-show is. Meerdere scholen hebben het lespakket in september aangevraagd dus inzicht in wat de lessen teweeg brengen bij leerlingen, laat nog even op zich wachten. Stichting Trésor heeft plannen om een tweede film te laten maken, ditmaal in Nederland voor de leerlingen in Frans-Guyana. Bent u docent en wilt u het pakket aanvragen? Of bent u nieuwsgierig naar de film? Op tresorainforest.org kunt u de docentenhandleiding inzien en de film bekijken. Als docent kunt u het project gratis aanvragen door een mail te sturen naar ambassadeur.tresor@gmail.com. ■

*Esther van Vliet heeft de master Environmental Biology aan de Universiteit Utrecht afgerond en volgt nu de docentenopleiding.

Lustrumviering

Update van de lustrumcommissie

Op vrijdagmiddag 31 oktober viert de VTB haar 15 jarige lustrum. Deze viering zal beginnen met een gezamenlijke lunch, waarna we in een inhoudelijk gedeelte aan het denken worden gezet over het belang en de mogelijkheden van communicatie. Hiervoor kiezen we om een van de hoofddoelen van de vereniging wat meer kracht bij te zetten, namelijk: "het zijn van een platform voor het verzamelen, delen en uitdragen van kennis over tropische bossen".

Dit deel zal beginnen met het tonen van een korte film gemaakt door studenten uit verschillende tropische landen tijdens de cursus 'Media Design for Social Change' (Wageningen-UR). In deze film onderzoeken zij of de gemiddelde Nederlander zich druk maakt over de vraag of hout uit de tropen wel op een duurzame manier wordt verkregen. Loes Witteveen (Van Hall Larenstein) zal ons hierna vertellen hoe de film tot stand is gekomen en gaat in op de vraag hoe en wanneer we als VTB beeld en geluid in zouden kunnen zetten om onze expertise beter uit te dragen.

Na de film zal Evan van den Broek (LEI) vanuit haar achtergrond in de gedragseconomie uit de doeken doen hoe irrationaliteit een grote rol speelt bij beslissingen die consumenten nemen, en hoe je daar als expert gebruik van kunt maken. Hiermee hopen we beter te kunnen begrijpen waarom bepaalde vormen van communicatie wel of niet aanslaan bij het grote publiek, en hoe de VTB hiervan kan leren. Tevens zullen communicatie experts vanuit de NGO hoek toelichten hoe zij hun (en wij onze) boodschap effectief kunnen overdragen om maximale impact te genereren.

Vervolgens zal Anne Bruinsma (Hackwerk Advies, voormalig EZ) ons na een koffiepauze meenemen in de wereld van social media en andere online strategieën die worden ingezet

om bepaalde doelgroepen te bereiken. In een paneldiscussie proberen we uit te vinden hoe de VTB zich met deze informatie beter naar buiten kan richten om zo meer invloed te hebben onder het grote publiek.

De dag zal feestelijk worden afgesloten met een ludieke pubquiz en borrel.

Het lustrum wordt gevierd op vrijdag 31 oktober 2014 in Zaalverhuur 7 aan de Boothstraat 7 in Utrecht (zijstraat van het Janskerkhof). U bent welkom vanaf 12.30u.

■ De Lustrumcommissie

Wie, Wat, Waar...

► **Lustrumdag** – 31 oktober 2014. Viering van het 15-jarig bestaan van de VTB. Boothstraat 7, Utrecht. 12:30-19:00u.

Registratie en aanmelden op www.tropischebossen.nl.

► Tropical Forest Career Night 2014.

6 november, Ruppertgebouw, zaal A, Universiteit Utrecht, Leuvenlaan 21, De Uithof, Utrecht. Inloop is vanaf 19.00u

► VTB-lid René Henkens vraagt aandacht voor het volgende:

De Stichting Chimbo (www.chimbo.org) zet zich in voor de bescherming van de

West-Afrikaanse Chimpanseë in de Boe-regio van Guinee-Bissau. In Guinee-Bissau vindt momenteel een enorme houtkap plaats. Kaalslag, vooral voor de Chinese markt. Chimbo organiseert een petitie (in het Portugees en Frans) waarin mensen hier hun zorgen over kunnen uitspreken. Zie de volgende link: https://secure.avaaz.org/en/petition/Ao_Presidente_e_PrimeiroMinistroda_GuineBissau_mas_vide_manifesto_Salvaguardar_as_florestas_e_recursos_naturais_da_Guine/?ncPdFhb
Het zou mooi zijn als we de leden van de VTB hiervoor kunnen mobiliseren!

► **Benoeming:** Paul Zambon, Directeur S-FOR-S, VTB-lid en lid van de VTB nieuwsbriefcommissie is onlangs benoemd als lid van het Timber Procurement Assessment Committee (TPAC) ofwel de Toetsingscommissie Inkoop Hout in Nederland. In die commissie verzorgt hij de 'planet' aspecten. Hij volgt Tieme Wanders (FORM International) op.

Colofon

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen; **Website:** www.tropischebossen.nl;
Email: vereniging@tropischebossen.nl; **Redactie:** Caspar Verwer, Paul Zambon, Henk Lette, Charlotte Floors, Quirine Hakkaart; Simone van Santen de Hoog; **Ontwerp/opmaak:** Saskia Grootemaat, Caspar Verwer; **Email redactie:** vtbnieuws@tropischebossen.nl

De Vereniging Tropische Bossen heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen die vanuit verschillende achtergronden en posities geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Ook schrijven in deze nieuwsbrief? Stuur je stuk of suggesties naar: vtbnieuws@tropischebossen.nl